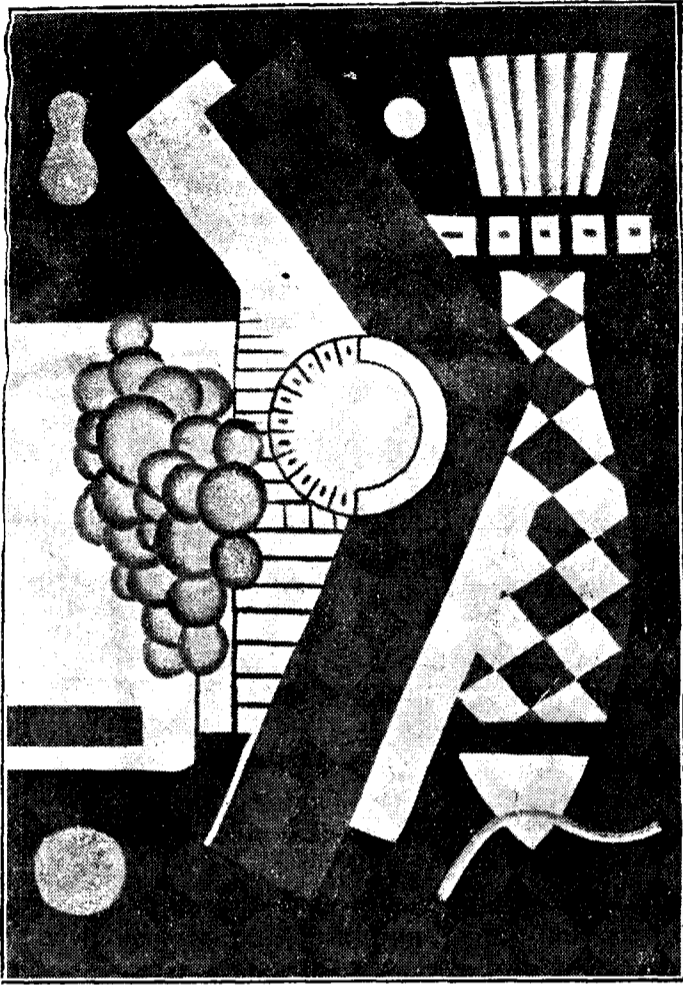

CONTIMPORANUL

Anul VIII, Nr. 79.

Fernand Leger (Paris) Compoziție.

CORBUL și VULPEA ¹⁾

Pentru ca această întâmplare să nu ajungă o fabulă atât de cunoscută a lipsit foarte puțin: cel care i-a fost martor să fi judecat mai bine că nu era cazul să extragă din ea o morală.

Cine mult înaintea domnului de La Fontaine nu știa că vulpea e sireată? Lupta pentru existență i-a cerut acest tribut cu nimic mai prejos decât colții tari și ghiarele ascuțite ale altor ființe.

Regretatului fabulist i-ar fi rămas de ajuns pentru o glorie meritată, dacă putea să inobileze narațiunea sa cu o observație nouă, asupra firei mai puțin cunoscute a victimei ce și-a ales fără nici un temei.

Bucuria corbului, ascultând cuvintele pline de muzică de sub copac, era neîndolnic, vizibilă dela depărtare. Dar o privire mai puțin superficială decât a unei persoane care căuta cu lumânarea pretexte moralizatoare, putea să afle, cu oarecare trudă, adevăratul motiv de voieșie al corbului, în clipa când a deschis ciocul.

Trist și sătul din ultima profanare, corbul s'a așezat pe ramura nevinovată, care l-a expus posterității pentru a-l compromite. Cine a trecut peste atâtea cadavre știe să păstreze o bucată de caș.

Când a auzit lauda insolită și eficientă a vulpei, corbul a răs din toată inima. E dela sine înțeles că aproape simultan cu căscarea ciocului, brânza trebuia să revină vulpei care o aștepta în locul cel mai potrivit.

Cu câtă plăcere trebuie s'o fi pierdut nemistificatul corb pentru o distracție atât de spontană! Ca pe un obiect manufacturat plătit de o piatră scumpă.

Viața lui întunecată i-a oferit întot-

deauna mai puțin prilej să rădă decât să se întâlnească cu brânză.

E de recunoscut că răsând corbul nu și-a arătat dinții, ceea ce ar putea rămâne pricina că repausatul La Fontaine n'a înțeles substratul faptelor, al căror martor a fost din nefericire singur. Astfel râde corbul, discret și interior.

Râd cumva oamenii sgomotos, când consumă brânză?

Dar trecând cu vederea tocmai tâlcul acestei întâmplări, nu mai e de mirare că cel care și-a luat dreptul să o judece cu atâta ușurință, s'a crezut dator să copleșească cu morala sa pe corb, în loc să-l denunțe că a rămas poate dator vulpei, cel puțin o brânză.

Pentru o singură bucată de urdă, corbul a găsit de cuviință să se înveselească din belșug, și să asculte în același timp un compliment exprimat în termeni aleși, prin potrivirea silabelor la urmă, într-o cadență îmbătătoare.

De când lingușirea n'are dreptul să fie plătită? Au uitat-o chiar cei ce dedeau cu umilință, prinților indiferenți, cântecele lor scumpe?

Neînțelegând sensul episodului amintit, regretatul La Fontaine a recomandat generațiilor ce i-au urmat un corb ridiculizat, deși aprofundarea faptelor îl prezintă ca pe un profitor aproape demn de admirat.

Niciodată un povestitor consacrat n'a incolăcit mai bine — fără voie — edera moralei, pe tulpina perfidiei.

Jacques G. Costin

¹⁾ Din „Incercări pentru restabilirea moralității în fabulele regretatului Jean de La Fontaine”.

Intre idolatria și sfințenia Artei

de Sandu Tudor

„Boborul” e încă și deviza și idolul veacului. Cu o tăetură bună de frac și o cravată albă, orice june desghețat al mahalalii, scoborâ la centru în om ales, civilizată, căutat în dancierii și serate, de lumea bună. Totul e să știi să salvezi aparențele, să potrivești împrejurările. Iată toată dibăcia și taina vieții cu succes, cu glorie chiar.

Transpuneți imaginea în lumea zisă a artelor. Cu un pseudonim nimerit și limbuție așternută mai mult sau mai puțin gramatical pe un petec alb intri în cenacle sau tutuești și chiar injuri miniștri la jurnal, ajungi consacrat, și deținător al premiului Național.

Frumosul în înțelesul profan și democratic al artei de azi e cu atât mai desăvârșit cu cât poartă trăsături care să mulțumească pofta. În deobște se spune „o frumusețe” pentru a subînțelege o femeie, cu toate că nici o legătură nu e în realitate între frumos și sex.

Peladan în teoria lui plastică a arătat primejdia atâtor veacuri de literatură și galanterie care au sexualizat sufletul occidental, răsturnând neprihănită statuă a inițiaților pentru a cocoța pe pedestalul ei barbarul și jenucul simbol al instinctului.

La noi unde istoria nu mărturisește veacuri de rafinament, sexualizarea artei își are rădăcinile în relațiuni cu totul periferice. În mirosul acesta de țapi libidinoși și istoviți, afli chipuri de diplomați glorioși cari cu surâsuri mieroase te imbie, în samsar sau impresar, să te inițieze sau să te regizeze într-un nemurirea artei pentru artă.

Acești domni isteți cu sinecure la Prefectura poliției sau la Minister, de fapt nu cred decât în artă pentru meserie. Sunt însă totdeauna pregătiți. Cu o formulă sau chiar cu un tratat întreg ticluit ad hoc, îți pot dovedi că până și Elinii neîntrețuții maestrii ai veacurilor, înfăptueau frumosul tot numai și numai pentru frumos. Insuși Proust, marele, uriașul Proust, același lucru a făcut: nu a crezut în nimic decât în arta lui, în artă pentru artă. Ce-ți mai trebuie altceva!

Pentru aceasta simplitate, care nu poate fi numită, nici aurită, nici sfântă ca în proverb, ci bestială, arta e o suprafață care să încânte o clipă. „Cei ce caută sub suprafață, o fac pe riscul lor și e primejdios”. Iată secretul ori cărei maestri care poate să aibe sorți de izbândă: Superba minciună. Toți se vor lăsa să fie păcăliți cu plăcere. Arta ajunge astfel o uriașă potrivă: cuvinte potrivite, culori potrivite, sunete potrivite. De aci până la exocrochia de pseudo-avangardă un pas.

Și soarele văzu și această minune a sfinxilor fără taină, sau a chibritului fără gămălie.

Toate ramurile vieții își au exocrochiilor, unii uimitor de geniali. De ce oare arta să nu aibe și ea pe ai săi? Ce va rămânea însă pentru cei ce vor veni după această zarvă și vânzolare de farsă?

Spulberări de praf. Răul este însă și mai adânc. Precum filozofiile curente

cele mai reprezentative sunt atinse de un fel de geniu al sinuciderii, tot așa și arta. Același stigmat pecetluște și fruntea ei. Același sămânță a morții prin sine crește și în inima ei. Omul care și-a ucis Dumnezeu, unica Sf. Nădejde, ajunge fatal un auto-ucigaș.

Istoria modernă în acest înțeles nu e decât un uriaș reportaj de sinucideri de popoare și inși, în infinite feluri. Totul e trecător și zădarnic. De aci și arta care se cere trebui să fie o fabricație ușor comercializabilă și ușor de mistuit, pentru digestiile după amiezilor, sau ațătarile ilicite ale alcovurilor.

Așa ne europenizam, când într-o zi câțiva năzdrăvani căzând în această cuibăreală a țapilor și a fiilor lor ce mimau mișcările suprasexualizate ale ultimului jazz. Noii sosiți veneau înarmați cu un obiect ciudat: o cădelniță cu tămâie pe care o clăteau în fața oricui. La început s'a răs din neînțelegerea sau surprinderea pe care și-o poate naște o glumă; dar când fumul năpădi cu o bogată stăruință purificatoare, diabolizații au început să strâmbe din nas înăbușiți, strigând cu toată puterea desnejdii:

„Ce caută ortodoxia în artă. Aceasta e o uzurpare. Nu ne trebuiește. Ortodoxia e străină, pururi a fost străină de sufletul românului. Neamul nostru nu are sfinți din pricina ortodoxiei etc. etc.”

În această țipare și teamă, de orice amintește buna mireasma a Sf. Case, bănuim neînchipuita groază a eternului apostat care simte sfârșitul.

Cum însă marea mulțime a privitorilor au pierdut înțelesul altădată banal al adevărului artei, s'au mirat nepricepând ce este cu noua zarvă.

Nimeni nu mai știe că frumusețea este haina sfințeniei, destăinuirea lui Dumnezeu, cum spunea Maragall: revelația esenței prin formă, sau același lucru Ruskin când numea ori ce artă o sfântă închinare?

„De la această lege, abatere nu poate fi. Să v'o amintiți aceasta, drept cărmuitorul dreptar al ori cărei bune sporiri practice și izvorul oricărei sănătoase și trainice strădanii (în artă) înfăptuirea ta de artă să-ți fie făurită ca să slăvească cea ce iubești. Poate să fie numai spre laudarea unei scoici sau unei pietre; poate să fie spre slăvirea unui erou, poate să fie spre slava Dumnezeului. Treapta ta pe scara făpiurilor e statornicită de înălțimea și cuprinderea dragostei tale” (Legile din Fiesole, Ruskin).

Acți se inoadă toată greutatea, nepuțința aproape, a înțelegerii. Atâta vreme cât vom confunda Sf. Dragoste adusă în crinul Bunei vestiri, vesnicei și neprihănitei Fecioare, cu păcătoasa poftă a trupurilor viciate, nu vom mai înfăptui cu adevărat Artă. Intre cuminecatură și beție iată prăpastia și tragedia veacului. Oare nu din pricina acestei confuzii Cocteau unul din cele mai sfâșietor de dureroase exemple ale zilelor noastre a ajuns la ospiciu. El care totuși în câteva clipe de luci-

Cancanul publicațiilor bătrâne și al criticilor cu barbă (reală sau ipotetică) are ceva din falșa grație a unei duene. dublând prin surpriză o subreță îmbolnăvită cu două ceasuri înaintea spectacolului. Spiritul acesta petic și împiedicat, saltul acesta înăbușit în straturi interioare de supra-alimentație, nu are altă scuză decât hazul propriei sale înfățișări.

«*Contemporanul*» are suplețea și oțelul, care îi îngăduie unei piruete — fiind elegantă — să rămână sigură. Guerila, fuga complicată cu ieșiri scurte și lovituri surprinse, drumul de munte urcând suișul în serpentină pentru grația mersului nu pentru economia timpului, duelul nu atât agresiv cât amuzat, întreagă această tactică de cavalerie ușoară manevrând într-o garnizoană cu dudu frumose și nopți prielnice, toate aceste preliminarii ale bătăliilor mari și ale răfuelilor definitive se plasează comod și simplu, aproape casnic, în aceste pagini, care n'au cunoscut alt îndreptar decât viața și altă lege decât spiritul ei.

Nu s'a remarcat încă valoarea literară a informației. Nu s'au remarcat mai ales posibilitățile sale încă inedite de gen independent, neînscris în nici o istorie de artă, dar existând în virtutea unei estetici ce îi aparține exclusiv. Informația care nu informează propriu zis, ci comunică numai sezizant o clipă adevărată, savoarea faptului mărunț, al scenei de stradă, al culiselor planului al șaptea. E un soi de mic reportaj, care nu își impune exigența „ultimei ore“ (hunny soit... etc) acceptând în schimb ajutorul adevăratei actualități. Sunt întâmplări, care dela întâiul moment al ivirii lor au privilegiul de a fi desuete. Și sunt altele care își poartă semnul actualului și al interesului imediat ca pe un steag perpetuu și inalterabil în căutarea acestui argint viu ascuns în clișeu momentelor de fiecare zi și în monotonia vorbelor, pentru cultivarea diversității lui agreabile. aceste două coloane se deschid sub un titlu, care le va îngădui contrazicerea faptului cotidian, nu însă și inconsecvența lor proprie, opoziția și bravarea prostiei autentice, nu însă și îngăduirea ei docilă.

Zilele vieții pot oferi și alt material decât acela propriu unui volum de versuri publicabile la Casa școalelor și premiate de o Academie sau alta. Sunt mici «pointe» care depășesc versuri mari. Și sunt lapidări scurte ce pot egala campanii organizate. Miniaturalul poate să reducă proporțiile plane ale unui lucru, fără să-i schimbe într-o nimic adâncimea. Deosebirea esențială a gloanțelor de pușcă nu stă

ditate supremă a putut mărturisii: „Arta de până azi a fost un opium. Opiumul se aseamănă cu religia în măsura în care un iluzionist se aseamăna cu Iisus.“ Sau: Arta pentru artă, arta pentru mulțime sunt tot așa de absurde. Propui *arta pentru Dumnezeu*“, (Scrisoarea către J. Maritain).

Nu sună oare parcă cântecul lebedei. Toate acestea le amintim spre a mai adăuga o smerită dar neclintită convingere ce are îndreptățiri neîn- doioase.

Semne noi s'au arătat pe cer care ne întăresc să prevestim că s'a apropiat vremea când se va arăta Puterea cea care scoate deavolii de peste tot și mai ales din locurile cele sortite spre slăvirea veșniciei frumuseții.

Cădelnița de aur, cu crinii ei de fum de tămăie, va inebuni îndârjirea azmelor și lei va isgoni în patru laturi.

în definitiv în calibrul ci în ascuțime Rândurile de aici vor glossa detaliile și umbrele zilelor ce trec neobservate. În prețuirea hazului și stăpîirea banalului organizat în trust trebuie reabilitate câteva abjective și repuse în circulație câteva învective, cărora uitarea le-a redat poate între timp vigoarea lor nouă.

Scrisorile anonime și denunțurile sunt așteptate și se pot expedia pe adresa redacției. Calitatea informației este probabilul. Singura ei etică, hazul.

Cavalerism și diplomație

Doi poeți s'au încăerat. După bunele noastre tradiții, la un colț de stradă unul i-a amintit celuilalt cea mai apropiată ascendență a sa. Ineficace, atacul a fost transformat brusc în mic scandal antisemit. E locul (dacă mai e nevoie) să însemnăm și numele respective.

Alexandru Teodor Stamatiad a refuzat o zi mai târziu să se bată cu spadasiul Camil Baltazar. Într-o vreme când miniștrii plenipotențieri și prinții autentici lichidează palmele în fața tribunalelor oficiale, e bine oricum — vei spune mata cetitorule — chiar cu un astfel de refuz, ca între doi poeți să se pună măcar problema unui duel. Moravurile senioriale forțază dela o vreme cafeleaua literară și susceptibilitățile absolut burgheze.

Adevăr, care nu este într-o totul informat de buna dispoziție, cu care Baltazar a primit refuzul adversarului său.

— «Parcă eu de ce i-am trimis martori? Nu știam că e fricos și n'are să primească?».

Camaraderie

Dealtfel breasla scriitoricească nu se prea încurcă în considerații de onorabilitate elementară. Nu ține — Doamne ferește — să-și complice traiul cu probleme de conștiință și conflicte vagi de moralitate. Poltroneria nu exclude, în registrul ei sentimental, amicitia și bunele intenții merg mână în mână cu „lucrătura“.

— «Ști că te-am injurat azi la gazetă?» îl interpelează pe cel mai bun amic al său, distinsul critic X.

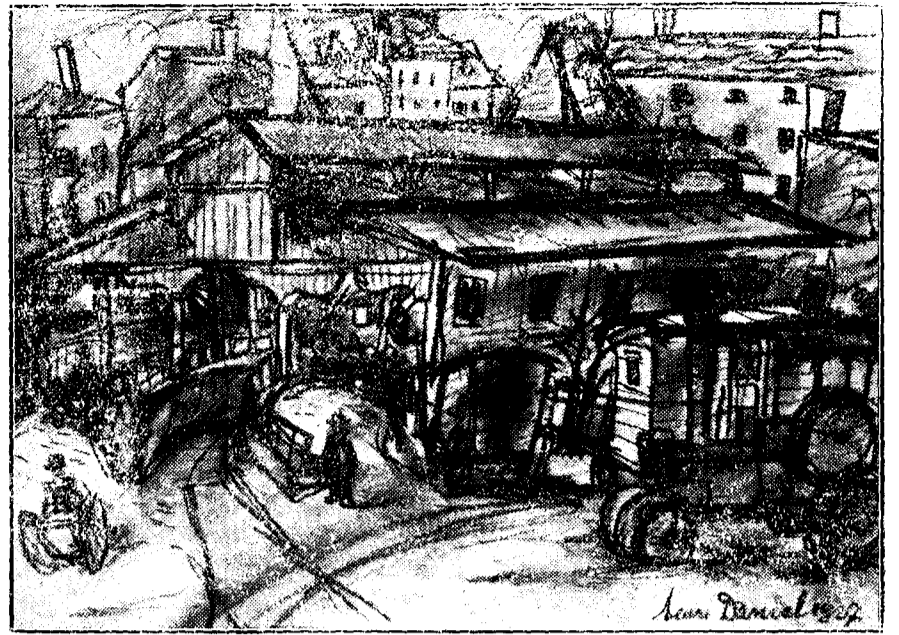
De curând o adunare generală de scriitori și-a ales drept reprezentant în comitetul de lectură al teatrului Național pe cunoscutul cronicar dramatic Scarlat Froda. Am o sfântă încredere în voturi și adunări generale. Un instinct sigur prezidează astfel de selecțiuni și totdeauna ele merg spre reprezentativ. Și să recunoaștem că nici odată o comunitate (adică suma adiționată a trăsăturilor comune unui grup) nu a știut să vadă mai precis

Și se va sfâșia toată urzeala aceasta care păstrează noaptea și urăciunea, și văzduh puturos. Și vor fi desvrăjiți și trimiși spre pocăire în sihătrii claustrale din toate taberele artei îndrăcite unde pândesc: rasputinii popiți, călugării fugiți, iudei renegați, renegații cosmopoliți, francmazonii intelectuali, raționaliștii mistificatori și alte făpturi cu mutră asemenea omului și masca artistului genial.

Omul artei viitoare va fi un uimitor erou-făurar care-și va pune toată măestria să-și lucreze și să-și călzească paloșul fermecat de oțel sau numai pară curată, asemenea paloșul cherucimilor cărora li sa încredințat în grădina Raiului paza Arborului vieții.

Nu arta cenușie a Fiilor sinuciderii ci Arta războinică a nemuririi o dorim.

Sandu Tudor

H. Daniel. — Rampa din Strada Plevnei.

pe sine și să se ungă cu mai mare modestie drept ceea ce este.

Contra candidat a fost Camil Petrescu. Și cam, în afara considerațiilor de mai sus, preferința li s'a părut unora inacceptabilă, Alfred Moșoiu neonorat de tovarășia noului ales, a demisionat pur și simplu din acelaș comitet.

Gestul de camaraderie începe de aici încolo. Votanții dela S. A. D. R. cuprinși de o târzie remușcare îi oferă acum lui Camil Petrescu locul camaradului demisionat, neînțelegând vreunul că ar exista o incompatibilitate sufletească între calitatea de prieten și uzurpator. De ce locul unui naiv, care a preferat vorbeii gestul tranșant și concludent, nu i s'ar da altui naiv?

Evident jocul nu prinde. Dar pentru mentalitatea și simțul apreciabil de oportun și delicat al unei adunări de scriitori este savuros de semnificativ.

Literatură și politică

Un fost subsecretar de stat și-a îngăduit frumoasa cochetărie de a ține o conferință nepolitică. D-l Mihail Manoilescu, vorbind despre doi bărbați de stat, a schițat o pagină de literatură agreabilă. care s'a lucrat nu numai de spiritul autentic al vorbitorului, dar mai ales de calitatea situației. Incognitul dansatoarelor al miniștrilor și al prinților are acest farmec facil, dar incontestabil de a descinde din tribuna lor oficială minime valori, de a le lace cursive, sociale, asimilabile și de a le acorda acea ingenuitate, pe care o capătă uneori lucrurile schimbându-și planul lor obicinuit. Există un humor al incognitoului și nu-i trebuie cuiva prea mult spirit ca să-l exploateze. Un rege „en bres de chemise“ și un general în costum de tennis realizează fără absolut nici un efort numai prin amănuntul simplu al costumului lor de o clipă, bonomia — adică o varietate de spirit nici exigentă cu sine, nici exigentă cu alții. Spiritul incognitoului, agreabilul acestei intimități auguste sfârșește însă repede. Regele, care ar continua să se plimbe zilnic «en bras de chemise» riscă să se vadă într-o bună zi prins familiar de braț de un trecător afectuos și democrat.

Prevenită de această primejdie, conferința d-lui Manoilescu a creat câteva clipe delicios de abile prin aerul lor de comunicativitate și distanță simultană.

Un discurs ¹⁾

Nu s'ar putea susține, de oricâtă bunăvoință ar fi capabil cineva, ca

¹⁾ În această privință totuși, redacția nu e de acord cu prețuirea lui colaborator. Pentru noi, discursul d-lui Goga, a fost un prilej să constatăm că o majoritate eșită din alegeri libere nu e la un nivel mult mai ridicat decât o majoritate fabricată. I. V.

discursul la mesaj, pe care d-l Goga opozant a ajuns să-l rostească într-o cameră național-fărănistă, a fost un moment politic. Pentru portretul moral al omului însă, cele patru ceasuri ale ședinței în chestie au fost de o precizie remarcabilă.

A încercat în timpul lor scurt câteva atitudini și a uzat succesiv câteva poze. Vigoarea lor e de un dramatism care egalează în naivitate scena de patetism oficial (intrarea ministrului cu decorație) din «*Meșterul Manole*», piesa ibseniană pe care a escalit-o anul trecut Dincolo însă de toate aceste măști oportune, d-l Goga se trădează lesne: un sentimental. Oratoria sa metodele sale, ideologia sa politică acuză toate în structura lor intimă un lirism inițial și neîmplănit. D-l Goga este un patetic. Pentru astfel de oameni viața nu e făcută decât din scene turnante. Oriunde sunt gata să mimeze o situație și să decoreze un spațiu. Cu o inflexie de voce au creat un argument. Cu două inflexii un discurs.

Lafcadio

Casa de locuit

de B. Vaclavek

Cehoslovacia poate fi așezată între primele țări care au realizat arhitectura nouă. Mai întâi s'a lucrat teoretic. Karel Teige și alții în „Stavba“ au reușit să influențeze și generațiile vechi. Nu au fost specialiști cari au pregătit terenul, din care cauze putem vedea pe unele fațade încă, influența difteritelor curente. Reforma venea dela plastica nouă și se oglindea la început în exterior. Mai târziu numai s'a reușit reforma dispozițiilor de plan.

Indrumătoare a fost influența Profesorului-arhitect din Praga Koteru care și înainte de războiu încercase drumuri nouă. După război s'au strâns la lucru, forțele tinere. Orașele noastre se dezvoltă repede. Printre construcțiile comerciale și industriale răsărită câteva lucrări bune. Apoi cafelele, hotelurile școli... Din ce în ce însă, intră în centrul preocupărilor moderne, casa de locuit, din cauza lipsei catastrofele de locuințe. S'a pornit dela casa de o familie a cărei cele mai bune soluții nu puteau satisface decât pe cei cu mijloace. Atunci s'a încercat un tip de casă mică neținându-se seamă în deajuns de executare în serie: de tipizare. Rezultatele, nu au fost satisfăcătoare din cauză că s'au recunoscut defectuoase soluțiile orașelor grădini, mai ales când e vorba de o mare masă de populație. Prin întinderea acestor cartiere noi cu rețeaua de străzi, apă, gaz și lumină se încarcău peste măsură bugetele orașelor fără să se răspundă suficient nevoilor. Așa ne orientăm azi iarăși către blocurile de locuințe fără să dorim cazărmile hidoase de ieri. Totuși recunoaștem că rezultate mari nu sunt încă realizate.

În „Moderne Zweckbau“ a scris Behne că arhitectura cehă e călăuzită de tendința utilitaristă.

Putem spune că nu lipsește chiar o activitate experimentală pentru a găsi principial cea mai perfectă soluție. Numesc acum numai colonia de locuințe experimentale din Brunn, care a fost clădită anul acesta cu prilejul expoziției jubiliare de către câțiva arhitecți cehi moderni. Din proiectele și studiile diferiților noștri arhitecți se lămurește conștiința că suntem la începutul unei perioade de creație și că viitorul va descoperi ținta către care tinde efortul arhitecturii moderne.

(Articol scris pentru „Contemporanul“)

B. Vaclavek
Praga

Pictura bisericească de artă

Ultimele lucrări ale d-rei Merica Râmnicănu aflată într'un colț pitoresc din județul Dâmbovița, ne-a îmbucurat emoția ce am încercat, când am cunoscut primele manifestări și pe tărâmul artei religioase ale acestei pictorițe de un deosebit talent.

Dedublarea personalității artistice, a d-soarei Râmnicănu, pictura laică modernă și pictura bisericească, de parte de a diminua valoarea operei sale atât de diferențiată ca gen, ne arată tocmai legătura logică și impresionantă pe care a putut să o facă între ambele aceste manifestări, o sensibilitate nedesmițată, servită de o

mare înțelegere a problemelor coloritului și desenului, de o voință de adâncire a temelor, oricare ar fi ele, până la transcendent, și de o putere de muncă miraculoasă.

Biserica Sf. Nicolae din Crângurile de jos este, alături de celelalte lucrări murale, cu caracter religios, datorite d-soarei Râmnicănu, expresia unei arte ce deschide bisericii ortodoxe perspective decorative nebănuite, în cari păstrarea tradiției și a sfintelor motive se împletesc în chip unic cu ineditul și fantezia cucernică ale unei artiste desăvârșite.

I. C.

D-lui Liviu Rebreanu

Arhitectura și decorul

Insemnătatea ce se dă, de câțiva ani decorului, în teatrul nostru, ar fi un semn îmbucurător pentru cei ce urmăresc o renaștere a teatrului, dacă problema n'ar fi rostogolită pe o cale greșită.

Adevărul, că scena e spațiu și deci trebuie tratată ca atare, că nefiind suprafață n'are nici o relație cu pictura, a fost de mult acceptat drept crez în Teatrul Rus, German și oarecum în cel Italian (de Bragaglia în „Teatro degli Indipendenti”).

La noi persistă, însă, încă, atotputernicia pictorului.

Și de aceea în loc de volum avem panouri în loc de constructivă împărțire a spațiului, destrăbălată zvrăveală de suprafețe.

Iar paralelismul contopitor dintre plastica scenei și acțiunea ei e la noi fatal înlocuit cu simbolism pictural (flori și păsări când e vorba de boudoir, portrete de străbuni când locul e un castel, chinezarii geometrizați când e un salon, tabloul femeii cu temel la ochi, când e o sală de Tribunal etc, etc.) după mai bogata sau săraca fantezie a pictorului.

Clădirea scenei pentru o mai amplă desfășurare a jocului, pentru un reper în mimica mișcărilor; construirea decorului pe bază tridimensională corespunzătoare organizației geometrice umane; folosirea volumului pentru o reală utilizare și valorificare a spațiului; iată principii complect necunoscute teatrului nostru. Și vorbesc de utilizarea acestor principii în chiar cadrul montărilor noastre realist-stilizate și nu mă gândesc, doamne păzește!, îndrăzneț, la realizări sintetice sau abstracte!

Vina, precum am spus, a decorului nostru care asistă străin la o acțiune de care nu e legat decât prin simbolică zugrăveală... Vina decorului care tiranizează cu infinitul ușilor „ințările” și „eșirile” personajilor ce nu trebuie să se întâlnească.

Vina, exasperant de restrânsii variații a spațiului scenic între patrat, trapez și sexagon e, ca toate păcatele mari ale decorului de azi, datorită acestui personaj complex străin de teatru (introdus în organizația-i pe timpul marelui renașteri și rămas acolo ca un parazit), pictorului.

Acolo unde numai un arhitect și-ar avea locul, adică un om care să cunoască valoarea materialelor, raportul volumelor, construcția liniei și știința dominării spațiului, acolo mișună azi zugravii.

Zugravii cari pentru a închipui utilă prezența lor de intruși, măzgălesc în culorile curcubeului fiecare centimetru de pânză iar când au pretenția de in-

telectualitate întind alegoric fresce pentru lămurirea subiectului.

Așa privit, decorul teatrului nostru dă, natural, impresie de deșănțată risipă, de hipertrofică însemnătate când, în realitate, abea există. Fiindcă în loc să fie unealtă ajutoare actorului și textului e o ilustrare a piesei și o celulă (fie și de poleială) pentru actor.

Dar, veți zice, nimeni nu poate mai bine ști spațiul și cadrul în cari trebuie să se miște personajii, în cari se desfășoară fapta decât cel care le face să se miște, cel care desfășoară fapta: regisorul.

Aveți dreptate... nimeni decât regisorul.

S. Eliad

P. S. Dar deși teatrul, se zice, e sinteza tuturor artelor, pentru funcția de regisor talentul select și stăpânirea chiar superficială a meseriilor în atingere cu spectacolul, nu-s încă obligatorii. Și deci pentru libertatea de colaborare e un drept în picioare încă. Cunosc în țară, un pictor cu simțul constructiv: M. H. Maxy și un arhitect totdeodată și pictor: M. Iancu. De ce regisorii noștri nu le-ar cere colaborarea cu un ceas mai devreme?

S. El.

BIBLIOFILIA

prezintă o expoziție permanentă de reproduceri artistice după tablourile pictorilor vechi și noi:

Lionardo da Vinci	Cezanne
Rafael	Van Gogh
Tizian	Renoir
Michel Angelo	Degas
Rubens	Chagall
Rembrandt	Matisse
Botticelli	Picasso
Dürer	Franz Marc
Holbein	Liebermann

AQUAFORTE - GRAVURI — XILOGRAFII - LITOGRAFII - ESTAMPE JAPONeze ORIGINALE, TOATE ÎN TIRAJE „AVANT LA LETTRE” ȘI SEMNATE DE ARTIȘTI

PICTURA — AQUARELE — DESENURI DE MÂNĂ

Citiții și răspândiții

CONTIMPORANUL

Merica Râmnicănu: NAOS din Biserica Sf. Nicolae (Crângurile de jos).

Săptămâna filmului și a discului*

Coboară peste întinsul alb al ecranelor, o liniște ce se vrea negustorească, pentru că arareori, un film bun vine să tulbure sfânta armonie a mediocrității.

Dela romanele foileton ale lui Maurice Dekobra chemate către un destin cinematografic tot atât de șters precât cel al operei literare, până la scenariile abil imitate după romane cunoscute, dela care n'au reținut decât numele celebru al autorului și titlul cunoscut al lucrării, arareori câte un film ce ne-a tulburat.

Ana Karenin, pe drept intitulată Love, pentru că filmul s'a depărtat mult de succesul avut; tot așa și Volga... Volga altă povestire ce voia să amintească pe Stenka Razin, țaran răzvrătit, în aparența unui artist ca Adalbert v. Schlettov, căruia o delicatete firească spirituală și fizică îi stătea obstacol întru evocarea acestui personaj. Mai bănuim că filmul Volga... Volga n'a fost prezentat în ediția lui originală; incoerențe, lipsuri, mici neînțelegeri dădeau peliculei în desfășurare, o lipsă de senz arbitrară, căreia i se mai adăoga, din vina regisorului, un act de operetă, cel de al doilea, în care Rudolf Klein Rogge era direct ridicol.

Cu Sheherazada, pășim în așa zisul domeniu al basmului, căruia regia germană și nici priceperea vreunui „specialist” indigen n'au știut adăoga filmului ceea ce, congenital, îi lipsea. O încercare neizbutită, pentru că n'a lipsit, vădită, concesiunea făcută publicului: transformarea unui film de artă într'unul de randament.

O peliculă slabă, poate cea mai slabă cu Harold Lloyd: Eroul, sau cum l'au numit Germanii, Harold, der Pechvogel. Pe ici, colo, ca niște amintiri, fășii strălucitoare din „gaguri” ce altădată au făcut delictul spectatorilor. Wings, în ciuda unei reclame sgomotoasă dar nepricepută, montat cu acea voită forță americană, nu ne-a putut face să uităm. Delicată realizare a lui Maurice Tourneur cel exilat din țara lui, din pricina intrigilor, în Rusia: Echipagiul, după romanul îndejuns de cunoscut al lui Joseph Kessel.

Clara Bow, este după câte știm, în America o stea de mărimea întâia; nici cei 15.000 de dolari pe care-i primește lunar, nici anumite legături cu șeful trustului cinematografic, nu ne vor convinge că este într'adevăr o femeie talentată.

În schimb, dacă trecem peste ceea ce lipsește ca lumină, ca atmosferă și spațiu, ca peisagiu, și ne mulțumim cu minunatul joc al interpretei, trebuie să semnalăm pe Dolores del Rio. Titlul filmului: Iubirea e un copil pribeag, nu interesează decât documentar.

Mai semnalăm jocul și elocvența ce ne stârnește entuziasmul; ne forțează la o recapitulare a tuturor so-

cotelilor ce am avea cu ceilalți oameni: la o continuă dorință de a ne pune în mișcare. Un fel de activism perpetuu. Este jocul fierbinte al lui Douglas Fairbanks, actor căruia romantismul deși întârziat, îi crează o aureolă de erou și cavalier.

Le Gaucho, (în care linia de piatră a corpului interpretei, cea Lupe Velez, de care ne-am apropiat în imaginație, se tărăște în noi, fulger ce spintecă mediocritatea peisagiului feminin), readuce tot ceea ce pagini grele de întâmplare ne-au sugerat fără să ne dea admirabila imagină vizuală a omului în continuă luptă, pentru glorie și femeie.

Cu Emil Jannings, mare preot al ecranului, pășim într'un domeniu ingrat. În scenariu plin de melodramă până la neverosimil, până la ridicol, se întinde precum o umbră de gorilă uriașă, masiva figură a celui mai mare actor.

Peste tot suflul teatral care-l împiedică încă, trece totuși fiorul artei adevărate a cinematografului.

Ne abatem și sărim doar părlezul ce învecinează cinematograful de gramofon. Doi vecini ce s'au încumetrit ca să dea cinematograful vorbitor. Până la o inventariere, ce ne propunem cât mai neîntârziat, a noului venit, vom să însemnăm aici placa în care vocea Sophiei Tucker, cea rămasă încă dela Some of the days (C) ne induosează, până la tristețe: A yddische Mamme. Sunt pe același disc două versiuni: una engleză și una yddisch. Câtă melancolie în acea melopee, căreia vocea interpretei și senzul adevărat al cuvintelor îi adaugă o frumusețe ce nu ne dă pace. La pian Ted Shapiro.

Deși mai veche, totuși o însemnăm, pentru că Gershwin, unul din sfinții jazzului îi dărește unele amintiri: e vorba de Just a memory, un disc bogat, precum unele peisagii în vegetație. Ne trezim în câmpul muzicii, în care saxofonul se plimbă cu mâinile în buzunar, ștregărește, în timp ce instrumentele celelalte, sprintare, se întrec în a-i face curte. Autorii muzicii sunt trinitatea de Sylva-Brown-Handerson, iar interpreții, Casa Lopez. Orchestra, condusă de faimosul Vincent Lopez. (B). Cor vocal, surpriză în interior.

Dela Eduardo Bianco, șeful de orchestră al argentinienilor rătăciți în sala Odeon, ne-a rămas între atâtea altele, pe care le vom aminti altădată. La Cumparsita (O), un tango răscolitor, în care eleganța viorii alternează cu șerpuitul acordeanelor. Pianele, căci sunt două, picură argint peste feerie.

Vom urmări aici, regulat, mersul celor două manifestări: filmul și discul.

El Chauchó

Pentru plăci: (O) înseamnă Odeon; (B) Brunswick; (C) Columbia.

NOTE, CĂRȚI & REVISTE

Provocarea cititorului. Noi la „Contemporanul”, croisem începutul unei mari opere de nivelare a terenului literar ancombrat de morminte falșe și de monumente funebre — cărate noaptea în oraș, pe străzi, în academii și printre distracții. Acolo am putut constata un fenomen, care contează enorm în viața mea și a iubitului meu prieten Sergiu Dan, un fenomen mimetic care ar fi compromis o foarte idealistă mișcare amestecând conform cu o anarhică tradiție, făina cu țărățele. Ceeace noi socotim o prerogativă a inteligenței și un lux al ei, atitudinea de frondă vrem să zic, ne-a apărut nouă la un moment produsă în mii de forme, ca o ieftină poză de imitat. În toată țara, toți ignarii, toți incuții, toți suficienții ce nu puteau să scandeze un vers de Virgiliu sau unul de Homer, toți debili intelctuali au văzut falș în opera începută de noi o *prescurtare a culturii lor. Entuziasmul și adeviziunea lor amenință să compromită mișcarea.*

Am spus acest lucru, silit de sinceritatea pe care mi-o solicită statornicul nostru amic Ion Vinea și mai mult ca să pot afirma categoric aparentul pa adox că singura condițiune de isbită a unei ideologii este să nu-și grăbească recrutarea adeptilor. Să nu dorească succesul. Să nu-și recompenseze cititorii prin nimic.

Este exact ceea ce vrem cu toții să facem în această publicație.

Democrația aceasta generală progresivă este aceea care a înclinat pe scriitor înspre public. Adevărul e că publicul nu există pentru scriitor și concesiunea lui e lăsată prin urmare în neant, coborând cugetarea la uzul cafelilor, ascunzând secretele reflexiei în lașitatea aceasta devenită imperativ social.

Așa dar nu curaj vreau să promit cititorilor acestei rubrici, cât doar intrasigență; nu rezervă, cât politeță; nu obiectivitate, cât sinceritate.

Noi, cei de aici, suntem, ca și mai înainte, de opinia netă că o operă nu scuză un scriitor. Scriitorul și opera sunt entități separate și independente, ca pantoful și piciorul. Nu ne place vrajba și polemica ștearpă. Asta rămâne apanajul căorva acrite rămășițe invinse de viață și de spaima disproporției lor cu geniul universal. Nu lansăm manifeste și nu facem promisiuni.

Credețile și ideile noastre sunt, în definitiv, un dar gratuit pe care-l facem cititorului, nedatorându-l nimănui.

Dar cititorul e pervers. Cititorul s'a dovedit inferior, acela căruia îi place să citească ineleante și abjecțiuni proferate uneori cu dreptate înaintașilor.

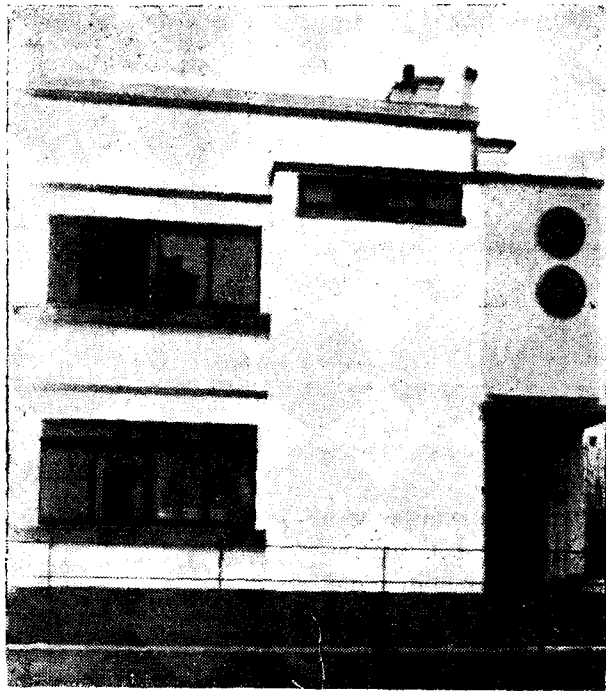
Să știe acest cititor că nimic în cultura acestui neam nu e de disprețuit și că orice opinie curentă de revistă sau de conferință nu-l scutește de a face el însuși incursiuni în materie pentru ca, așa cum scrie Ion Vinea „să încerce și să se convingă”.

Aș vrea să spun, iarăș cu destulă delicateță, acest adevăr de nuanță, că revistele literare au devenit o primejdie în sensul că ele oferind adevărul *pièce-à-pièce* nu mai pot reconstitui mozaicul din care piesele au fost deplasate. Să ne înțelegem: revistele nu vând cultură.

O revistă nu poate fi culturală. Culturală e numai cartea și școala. Aici e echivocul care ar putea prejudicia „Contemporanul” și din care noi trebuie să eșim. Arta ce se face aici, a fost luată de mulți drept o cultură, deaceea apar astăzi în țară o seamă de reviste de „avantgardă” pe cari nu le recunoaștem plâsmuite din substanța noastră cerebrală și sufletească și căroră le trimitem astăzi apelul călduros de a reveni la ordine. După aceste indispensabile explicații, programul nostru se profilează lesne, și sunt scutit de a mai promite ceva.

Romulus Dianu

Vorbă de soldat. În colecția catolică, Les Paroles du XX siècle (Figuière-Paris) a apărut recent o carte mică: *Paroles de Soldat*, semnată de Mareșalul F. Foch. E opera săracă în cuvinte a omului de arme, a eroului de profesie, care a privit cu ochiul său cavaleresc teatrul aerului prin care sbura moartea, teatrul sub-pământului, unde egalmente stăpâna recea fantomă amanta a soldaților prea îndelung adormiți, și a spus cuvântul său uman despre cea mai neumană invențiune: războiul.

Marcel Iancu: Casa Lambru.

Acest general-soldat, căruia îi rămâne o bogată legendă, crede sincer că războiul e un lucru groasnic. Asta e opinia lui ca militar. Dar din studiul aprofundat al civilizațiilor, din cunoașterea minuțioasă a sufletului omului, ca și din ciocnirea multelor idealuri contrarii de care e străbătută lumea, el știe că moartea frumoasă a războiului nu poate fi exilată și transformată în vânătoare prin parcuri. El știe că singurul argument al războiului modern e actul de forță. „Numai după ce ai decapitat pe adversar prin bătălie, după ce l'ai extenuat prin urmărire, discuți cu el”.

Asta pe cât pare de odios pe atât e de etern și de uman. Foch, ca soldat, e conștient că idealurile războiului au fost modificate de pacifiști și de diplomați. Războiul național nu va mai fi posibil. Revendicările naționale se vor rezolvi în curând pe cale de discuție. Masacrele se vor face pentru civilizație și în general pentru acele idealuri cari, scriptic, au stat și la baza revoluției franceze: independență, și libertate.

Dar umanitatea își va cultiva calitățile de milă și de caritate, creind o spiritualitate nouă, pe terenul consecințelor oricărui război, și luna din aceste consecințe impresionante este imensul spital în care se transformă încet încet, tot aeriene-frontul.

În 1918 în Franța numărul spitalelor sporește cu cifra de opt sute două, adică cu șaptezeci de mii de paturi la care se adăogau cele șaptezeci de mii de infirmieri din gări, prin cari au trecut spre viață ca și spre moarte șapte sute optzeci de mii de răniți. Așa se termină lucrurile și civilizațiile. Foch crede că după război omenirea putea să înceapă numărarea anilor iarăș dela anul 1.

R. D.

Marya Kasterska și Polonia. În edițiile lui Ernest Linoux a apărut o carte fermecătoare, scrisă de o veche cunoștință noastră, d-na Marya Karsterska: *Legendes et contes de Podlachie*, cu o prefață de marele ideolog catolic Louis Artus.

Această interesantă femeie Marya Kasterska care ascunde peste o delicată percepție a lucrurilor, un sensibil și inteligent simț al misterelor creștine a adunat, pentru a-și servi patria, tot ce are mai frumos spiritul și inima polonă și dând acestor filoane ce se continuă prin ea din profunziunea veacurilor și a raselor, forma creației personale, le-a tradus franțuzește într-o carte de înalt interes și de curată desfătare. Este, spun asta pentru distincții mei cititori, o operă căreia i se cuvine altă atenție decât cea acordată automat muștelor de aur cari încurcă raza ochiului nostru înspre apusul civilizată.

Știu câtă risipă de energie manifestă Marya Kasterska pentru Polonia.

Intr'o convorbire pe care am avut-o cu d-sa, am văzut-o izbucnind aproape în plâns, cu un entuziasm sublim, atânci când mi-a vorbit de patria sa, a cărei ambasadoare culturală este. Eram umilit și deconcertat, Patriotismul acesta luminat de un întreg sistem filosofic doctrinar până la Barrès, Nietzsche și Maurras, nu bănuiam că poate lua de circumstanță forma elegantă a unei politici de expansiune culturală ca aceea întreprinsă de buna scriitoare.

Și nu vedeam în jurul meu pe nimeni care să-i semene în aspirații, și care fără investitura oficială să aducă pe acest tărâm servicii patriei, de o atât de însemnată și nerăsplătită importanță. Azi citesc cartea Maryei Kasterska E, fără îndoială o artistă și o diplomată în același timp. Asta servește în timp de pace o țară, cât o întreagă armată în război. Și nu pot trece sub tăcere acest lucru. Vă rog continuați lectura printre rânduri.

R. D.

Bisognia de sputare. Într'un ziar de după amiază am citit, nu de mult, un articol aproape anonim, — întru cât era iscalit C. Noica — în care d. T. Arghezi era depreciat cu facilități polemice lamentabile.

Nu mi-e displăcut decât iscalitura. Bănuiesc că pot fi în România câteva milioane de Noica și căroră nu le place T. Arghezi. Dar ziarul căruia, îi presupun un monitor critic, nu e obligat să publice impresiile cititorilor lui obscuri și în fond, sinceri. Dacă monitorul critic al gazetei are întâmplător aceleași opinii ca și cititorii ei — ceeace nu e deloc anormal, — atunci e o lașitate să lași pe cititor să semneze, când ai putea semna dumneata, scriitor.

E urât și condamnat să arendezi pe oricine să arunce cu pietre într'o grădină păzită. Căci în general stimăm pe oameni atâta cât stimează și ei pe alții.

R. D.

„Sur un orgue de Barbarie” de Carlo Suarès. Încă un Suarès. Se scuză, este puțin timid. Nu poate să fie ruda lui André Suarès, pentru că André Suarès este un pseudonim; nu este cu atât mai mult, rudă cu Georges Suarès, al cărui nume se termină cu un „z”. N'are nici o rudă, și literare cu atât mai puțin. Nimeni nu-l cunoaște, nu se știe de unde vine.

L'au găsit în toamna lui 1927 într'o dușgheană, în Avenue de l'Opéra. N'avea nici cel mai mic semn exterior care ar fi putut servi de semnalment. Aproape ca toată lumea, purta lunete și avea un manuscris sub braț. Nu știa nimic nici de el însuși nici de manuscris. Își știa exact numele și titlul manuscrisului. Întrebat, răspunde că tocmai se născuse în 1927, că nu avea deci nici vârstă,

nici trecut. Declară că nu știe locul nașterii, nici luna, n'are rude, stare civilă, nu aparține nici unei țări, nici unei naționalități, sau rase, nici unei religii, n'are nici o credință.

Se găsea în avenue de l'Opéra după ce întâlnise o „orgă de barbarie” apocaliptică. Flașnetarul îl maltratase teribil, apoi își dădura seama amândoi că erau aceeași persoană. Încă foarte cotonogii de loviturile pe care și le dăduseră, acești doi eroi, confunțați într'unul singur, auziră un apel, un S. O. S. desperat. Era Dumnezeu, pe moarte. Se precipitară, înfruntară o mie pe pericole pentru a-l salva... îl salvară... și băgară de seamă că Dumnezeu era tot ei: el.

Această operă de salvare fu nașterea personajului în chestiune: autorul acestei cărți. El este acum foarte ocupat: două manuscrise în preparație, și altele încă ce vor urma; o revistă „Cahiers de l'Etoile”, la care este unul dintre fondatori și redactori, îl absoarbe deasemeni, mult.

„Am deja mulți prieteni, zice el, în persoana lui Krisnamurti: el este nenumărat și insesizabil ca roua; în toate diminețile este peste tot, și dispare numaidecât”.

„Cin-Ville” de Ramon Gomez de la Serena. — Un negru, bacalaureat în științe și limbi străine, vizitează expoziția universală. Închis în ea, seara, din nebăgare de seamă, iese a doua zi și își redactează impresiile, împreună cele de zi, oferite publicului, și cele de noapte, în care se agită manechinele pe cont propriu. E un reportaj cu obiectiv profund, care te desfată, te agită și câteodată stărnește un „bravissimo”.

E iutreg Ramon, inaccesibil ameteții și capabil să se așeze pe paratrăsnetul turnului Eiffel, pentru a rezolva probleme de vorbă încrucșate, ale căror soluții le cunoaște.

Willi Baumcister (Academ. Verlag Dr. Wedekind).

Werner Gräff a strâns într'un volum opera încă în devenire a unui pictor de seamă. Fără multe comentarii cu câte-va cuvinte introductive se poate cuprinde orizontul și ritual al picturii moderne. E o adăvărâtă expoziție, albumul acesta de 60 de reproduceri și una reproducere în 4 culori.

Cahiers d'art N. 9 apare pentru încheerea anului 28. Un studiu subtil de Christian Zervos despre studiile în opera lui Seurat cel mai profund diutre fost impresionisti. O cronică ilustrată comparativă între opera sculpturală germană și franceză: Maillol—Lehbruck. Arhitectura e reprezentată print' un studiu critic despre un sanataru din Hilversum. Un pro și contra între necesitatea luminosității și exagerările formale. Ni se prezintă un maestru al picturii belgiene: Tretz V. d. Berghe. Operă ciudată și mai ales picturală.

Citiți: A mon gré de René Glotz, (Paris, Au sans Pareil); O carte fermecătoare prin poezia ei delicată și pătrunzătoare.

CITIȚI REVISTELE:

Les Cahiers d'art Paris
Revue Européenne Paris
Der Sturm Berlin
Horizont Brno
Les Cahiers belges Bruxelles
Architecture vivante Paris

BIBLIOFILIA

LIBRARIA INTELCTUALILOR

Cărți

Estampe

Antiquariat

BUCURETI STR. WILSON No. 1

(ÎN PALATUL FUNDAȚIUNEI CAROL I)